

CRÍTICA

Memòria de Tarradellas

XAVIER FILELLA

ASSAIG

Diversos autors,
*Josep Tarradellas o la
reivindicació de la memòria
(1899-1988)*, PAGÈS EDITORS.
Lleida, 2003.

El llibre que ressenyem, editat amb motiu de l'exposició organitzada amb el mateix títol pel CCCB, presenta un ampli retrat de qui va ser president de la Generalitat entre el 1954 i el 1980. El volum, que compta amb presentacions de Manuel Royes, en representació de la Diputació de Barcelona, i de l'historiador Jordi Casassas, commemora el 25è aniversari del retorn de Tarradellas de l'exili, un fet que, en paraules de Casassas, va significar un element cabdal en tot el procés de la Transició. El recorregut del llibre va, tanmateix, més enllà d'un simple recordatori del protagonisme de Tarradellas en la Transició espanyola i abasta un extens itinerari que s'inicia amb el perfil polític del jove Tarradellas, que signa Lluís Duran, i una síntesi de la seva actuació durant els anys de la República, amb articles a càrrec de Dolors Ivern, Javier de Madariaga i Francesc Roca, autor que destaca la voluntat de racionalització i democratització econòmica concretada en l'anomenat Pla Tarradellas del 1937.

En aquesta primera part del volum, el lector hi podrà copsar l'ideari nacionalista i d'esquerres del primer Tarradellas i, més endavant, la preocupació per bastir una administració eficaç durant els anys de govern d'ERC, així com també les raons de les seves desavinences amb Macià i Estat Català. El volum també tracta la seva posterior reconciliació amb ERC i la seva participació en el govern de la Generalitat durant la guerra, al llarg de la qual va ser responsable de la indústria de guerra a Catalunya. Francesc Bonamusa repassa l'actuació de Tarradellas durant els llargs anys d'exili i particularment del seu període de presidència. L'autor deixa constància de les desavinences de Tarradellas amb altres polítics exiliats, així com també amb un

interior cada vegada més llunyà. Examina les noves relacions que el president emprèn des de l'exili amb la burgesia catalana, que, des de Manuel Ortínez fins a Domingo Valls i Taberner, el va contemplar com una possible alternativa al franquisme.

L'última part del volum està centrada en l'anàlisi de la darrera etapa de l'activitat política de Tarradellas. Carles Santacana sintetitza les incerteses que van definir la Transició espanyola i explica com la victòria aclaparadora del govern Suárez en el referèndum sobre la reforma política va obligar tothom a resituar-se en el marc polític del postfranquisme. Una minuciosa crònica del procés de restabliment de la Generalitat a càrrec de Josep Lluís Sureda clou aquest recorregut sistemàtic, que repassa la personalitat política de Josep Tarradellas. El llibre finalitza amb les entrevistes a Josep M. Bricall, estret col·laborador del president, i a Josep Tarradellas i Macià, que conjuntament amb una descripció de l'arxiu Tarradellas a càrrec de Montserrat Catalán conclouen un volum que perfila la dilatada activitat política de qui va ser president de la Generalitat.

Aquest assaig és més que un simple recordatori del protagonisme de Tarradellas en la Transició espanyola

El volum examina les relacions que el president emprèn des de l'exili amb la burgesia catalana

JOSEP TARRADELLAS AL BALCÓ DE LA GENERALITAT EL 23 D'OCTUBRE DEL 1977

El primer catalanisme i un debat historiogràfic

Josep Termes i Agustí Colomines, *Patriotes i resistents. Història del primer catalanisme*. EDITORIAL BASE. Barcelona, 2003.

Josep Benet, *Escrits en defensa pròpia*. PROA. Barcelona, 2003.

L'estudi del primer catalanisme que presenten els historiadors Josep Termes i Agustí Colomines remarca la pluralitat ideològica d'un moviment que des dels seus inicis va assajar diverses formes doctrinals. Els autors, d'altra banda, ressalten la densitat social del primer catalanisme que, més enllà de l'historicisme renaixentista, tradueix una persistent particularitat expressada en la tradició popular o en la fidelitat a la llengua. Termes i Colomines defensen amb raonat encert les arrels populars del moviment de reivindicació nacional catalana enfront de les interpretacions que conceben el catalanisme com un moviment antimodern, reaccionari i burgès. Nogensmenys, els autors qüestionen la tesi que presenta la gènesi del catalanisme en relació a la feblesa de la nacionalització espanyola durant el segle XIX. Hi oposen una interpretació que ressalta els precedents federals i carlins del catalanisme i opta per una visió globalitzadora de la història que relliga el desenvolupament polític del catalanisme amb el seu impacte en la vida quotidiana de la Catalunya vuitcentista.

La imatge canònica que la historiografia ha transmès de Josep Tarradellas és la d'un intel·ligent estadista obstinat en la defensa del seu país. El tarradellisme, a més, ha fet de Tarradellas la bandera d'una eficaç manera de governar Catalunya que reuneix coratge i prudència. D'aquesta virtuosa percepció de qui va ser president de la Generalitat en divergeix profundament l'historiador Josep Benet, tal com va posar de manifest amb la publicació l'any 1992 d'*El president Tarradellas en els seus textos (1954-1988)*. La publicació d'aquest llibre, en què es qüestionava la coherència ideològica i la capacitat de govern de Tarradellas, va desencadenar una intensa campanya en contra de Benet. Els *Escrits en defensa pròpia* que ara es publiquen són la seva resposta a aquella campanya, que en aquest llibre l'autor detalla minuciosament. Benet aprofundeix la seva crítica a Tarradellas i considera que existeix un culte malaltís a la seva persona, que explica tant el caràcter hagiogràfic de la majoria d'obres que exalten la seva política com la mateixa campanya en contra de la seva persona. El llibre de Benet hauria de servir per obrir un debat que la historiografia catalana no pot deixar d'emprendre.